

Clark Vilmos, a Lánchíd tervezője

A Lánchíd búcsúztatása

Szép ünnepélyek és nagyon szép szavak illettek volna ahhoz az alkalomhoz, mikor a hivatalos fórumok a napokban a Lánchíd elzáratásáról intézkedtek. Annak a Magyarországnak ugyanis, melyet a politikai történetben modernnek, újnak és ifjúmunka szokás nevezni, a Lánchídnál szimbolikusabb, monumentálisabb és kifejezőbb művészi emléke egyetlen egy sem volt s egy sem is maradt. A Lánchíd a forradalmat jelentette már azzal a közönséges tényével, hogy a Pest és Buda között való összefüggés állandóságának szándékával tervezték s az épülése idejében is annak a gondolatnak és törekvésnek volt a jelképe, hogy a nagyszabású alkotás jegyében a *kiváltságok és privilégiumok* megszűnjenek. Másféle hídaknál vagy építészeti alkotásoknál, minők a világ különböző pontján szükségletek és célszerűségek szempontjából százával teremnek, alig jut eszébe bárkinek is többet keresni bennük, mint ami rendeltetésükből természetesen következik. A Széchenyi lánchídja azonban nem ilyen volt. Ezt az alkotást óriási agitáció és még ennél is óriásibb kulturális vágyakozások születték. Szükségének és célszerűségének a szempontjaiban egyesült mindaz még, ami 1830-tól kezdve egy modern szellemű, föl-

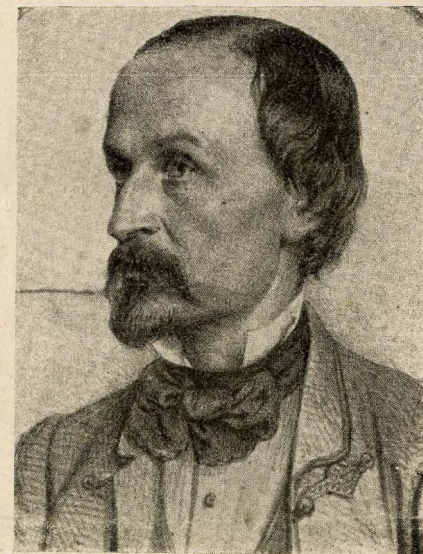

világosodott és haladásra törekvő magyar embernek a lelkében ábrándszerű vágyakozással élt. Ennek az újfajta magyarnak legteljesebb és legmarkánsabb típusa Széchenyi Istvánban volt megtestesülve. Az ő szellemi alakjának monumentális vonalai és lokális jegyei a tömegvágyakozás ama feszítő erejével, mely minden hasznos alkotás irányában megnyilatkozik, oda vannak tapadva és bele vannak forrva e hatalmas munka köveibe, mert a Lánchíd eszméje 1830 után nemcsak társadalmi, hanem gazdasági és politikai szempontból is azt az európaiasságot jelentette, melynek szomja után az irodalom már évtizedekkel előbb áhítozott.

A Lánchíd jelképében világnézet, politikai hitvallás és társadalmi érdek vívta a csatáját a magyar szellemi forradalom mult századbeli előidőiben. Az ó-konzervatívok *Cziráky* Antal gróf élén a *magyar alkotmány temetése napjának* nevezték azt a napot, mikor a Lánchídról szóló törvényjavaslatok apropójából a kötelező vámfizetés elve, mint a törvény előtti egyenlőség első kísérlete kifejezést nyert. *Pálffy* Fidél gróf kancellár pedig a rebellió kezdetét látta a Lánchídban, holott csak arról volt szó, hogy a két krajcárkat ne csak a paraszt és a polgár, hanem az arisztokrácia és a nemesség is megfizesse, mikor Pestről Budára átsétál. Igaz, hogy ezek a potom két krajcárkat egy nagy elvnek a küzdelmét illusztrálták, mert azzal is körülbelül tisztában volt a hatalmi párt, hogy a kétkrajcáros vámadózás után kö-

vetkezni fognak olyan reformok is, melyek a nemesség többi kétkrajcárjait is a közös teherviselés céljaira követelni fogják. 1842 augusztus 24-én, mikor a Lánchíd alapkövének elhelyezése megtörtént, Kossuth a Pesti Hirlapban konstatálta, hogy „a híd nem hipotézis többé... ma tették le a *legelső követ a polgári egyenlőségnek*“. Van ugyan egy kis túlzás ebben a nyilatkozatban, mert a polgári egyenlőségtől a Lánchíd két krajcárjai még vajmi messze állottak, de az alkotást magát nem érthette a legkisebb csorba sem e szándékok eredménye vagy terjedelme miatt. A viszonyokat kell ismerni, hogy megértsük a jelentőségét azoknak a kétkrajcároknak, melyek még mielőtt előkerültek volna, máris az alkotmány megsemmisülésének vészkiáltásaival iparkodtak demonstrálni a tervezett újítás ellen. Széchenyi zsenialitása és teremtő ereje e küzdelmekben megbirkózott minden akadállyal. Ahogy kimondta a jelszót, hogy „minden kivétel nélkül a hídon mindenkinek fizetni kell“, társadalmi és politikai összeköttetéseit megmozgósította arra, hogy a király hozzájárulása a hídepítés megkezdéséhez biztosítva legyen. Alkotó művészt is talált a feladat megvalósítására *Clark* Vilmos személyében, aki a *hammersmithi, shorchami és marlói* világhírű lánchidakat építette s mikor Telford, Clark, Rennie, Plews és Slater angol mérnökök meghallgatása alapján megállapodott abban, hogy a Clark Vilmos által ajánlott tervet készítetteti el, megtalálta e tervek végrehajtásához egy másik angol

mérnök, *Clark* Ádám személyében azt a nagyképeségű és zseniális embert, aki szakértelemmel és puritán becsületességgel egyesített munkával szolgálta Széchenyi gyönyörű ideájának megvalósítását. Clark Ádám egyízben már járt Magyarországon, 1834-ben, éppen a Széchenyi meghívása folytán, aki a Duna medrét tisztító „*Vidra*“ hajógép szerkesztésével és a munkálatok vezetésével bízta őt meg. Némileg ismerős volt tehát a magyar viszonyokkal, de ez mind nem lett volna elég, ha nincs meg benne az a kiváló képesség,

Clark Ádám, a Lánchíd építője

Iktatószám		Budapestre vonatkozó ujságcikkek		Osztályozás	
Szerző		Cím <i>A Lánchíd búcsúztatása.</i>		Tárgy 624.2	
				Hely	
Forrás: <i>Új idők</i>		<i>Bp</i>		Idő "183/19"	
				Helyszám	
(Hely)		(Idő)		(Köt. v. füz.)	